

حال و روز معلم در جهان

در ماه‌های اخیر چند مستند دربارهٔ معلمان کشورهای مختلف جهان دیدم. این مستندها وضعیت معلمان کشورهای گوناگون، از جمله آمریکا، انگلستان، سنگاپور و فنلاند را نشان می‌دادند. در مستند «معلم آمریکایی»، در کنار معلمانی که به کار خود بسیار علاقه‌مند بودند و یکی از آن‌ها در همان ماه‌های اول سه‌هزار دلار برای بچه‌های کلاس از جیب خودش وسایل آموزشی خریده بود، از معلمی هم سخن می‌گفت که هم‌زمان با شغل معلمی، در کارخانه‌ای تا شب هنگام کار می‌کرد و فرصت دیدار همسر و خانواده را نداشت. عاقبت همسرش از او طلاق می‌گیرد و او دیر هنگام می‌فهمد که به خانوادهٔ خود نیز باید رسیدگی کند. طبق گزارش این مستند، در پنج سال اول کار معلمان تازه‌کار آمریکایی، بیش از ۴۰ درصد آن‌ها شغل معلمی را ترک می‌کنند.

در مستند دوم با نام «معلمان جوان سخت‌کوش»، سرگذشت معلمان جوانی در شش قسمت روایت می‌شود که شش هفتهٔ دورهٔ تربیت معلم را گذرانده‌اند؛ معلمانی که برخی از آن‌ها از «آکسفورد» فارغ‌التحصیل شده‌اند. معلمانی با آرزوهایی در دل و چالش‌هایی در راه. معلم دانش‌آموختهٔ آکسفورد، در نهایت به توصیهٔ همسر جوانش که او را به آینده‌ای بهتر می‌خواند و شغلی پردرآمدتر، در عین سخت‌جانی و علاقه‌مندی به کارش و صلاحیت جدی در معلمی، عطای آن را به لقایش می‌بخشد. بقیه می‌مانند و شاگردانی که آن‌ها را دست می‌اندازند و سر به سرشان می‌گذارند و معلمی که باید همهٔ این‌ها را به جان بخرد و دائم هم توسط معلمان مجرب مشاهده شود و به او تذکر دهند و بخواهند که کلاس را بهتر اداره کند. مستند سوم دربارهٔ سنگاپور و آموزش و پرورش آن بود. مسئول مرکز تربیت معلم می‌گوید که در سنگاپور خاک حکم‌الماس را دارد، چون این کشور جزیرهٔ کوچکی است. ولی وزارت آموزش و پرورش زمینی بسیار بزرگ را با همهٔ امکانات به تأسیس مرکز تربیت معلم اختصاص داده است، چون اهمیت آن را می‌داند.

در مستند چهارم شرایط کشور فنلاند روایت می‌شود؛ کشوری که در سال‌های اخیر به موازات رشد اقتصادی، آموزش و پرورش آن در زمرهٔ پیشرفته‌ترین کشورهای جهان، بلکه در صدر آن قرار گرفته است. راوی می‌گوید که در فنلاند حرفهٔ معلمی یک تخصص محسوب می‌شود و جوانان فنلاندی به معلمی در تراز شغل‌های محبوبی مانند پزشکی و حقوق‌دانی نگاه می‌کنند. ورود به دانشگاه تربیت معلم بسیار دشوار است و اغلب فارغ‌التحصیلان مدارس با نمرات عالی وارد دانشگاه تربیت معلم می‌شوند.

مستند آمریکایی به مقایسهٔ وضعیت آموزش و پرورش آمریکا با سه کشور فنلاند، سنگاپور و کره جنوبی

پرداخته و وجاهت و مقبولیت اجتماعی معلمان، میزان درآمد آنان، میزان توجه آموزش و پرورش آمریکا به تربیت معلم و وضعیت دانش و معلومات دانش‌آموزان را با سه کشور پیش‌گفته مقایسه کرده است. حکایت تلخ آموزش و پرورش آمریکا که در بهره‌گیری از فناوری‌های جدید در آموزش و پرورش جهان سرآمد کشورهاست، به‌گونه‌ای به متغیرهای متفاوتی نسبت داده شده است. روندی که موجب آن شده است که بخشی موازی در آموزش و پرورش آمریکا از سه دههٔ گذشته به‌وجود آید و خانواده‌ها ترجیح دهند، فرزندان خود را در خانه تربیت کنند و در فلسفهٔ مدرسه رفتن تردید ایجاد شود. حتی نظام آموزش در خانه به‌صورت رسمی تعریف و ایجاد شود و آموزش و پرورش دولتی آن را بپذیرد.

اکنون در جهان چند کشور دارای آموزش و پرورش برتر هستند. یک کشور در اروپا قرار دارد و سه کشور دیگر در جنوب شرق آسیا. در ارزشیابی‌های بین‌المللی نیز این چند کشور گوی سبقت را از دیگران ربوده‌اند؛ گرچه فرهنگ‌هایی بس متفاوت از یکدیگر دارند. در این میان تشابه سه کشور جنوب شرق آسیا با آمریکا در آن است که همگی از فناوری‌های جدید بهره می‌گیرند، ولی این همهٔ ماجرا نیست و موجب آن نشده است که آمریکا با آن کشورها در تراز برابر قرار گیرد. در کرهٔ جنوبی، «سامسونگ» توانسته است نه فقط آموزش و پرورش بلکه در سطح ملی، فناوری را به‌جزئی از زندگی روزمرهٔ مردم تبدیل کند. در سنگاپور از سال‌های دور این ماجرا وجود داشته است. ولی آمریکا که پیش‌تاز فناوری در جهان بوده است، اینک به پیش‌تازی کشورهای دیگر می‌نگرد.

زمانی در آمریکا برخی فناوران آموزش و پرورش را ترسیم می‌کردند که در آن یادگیری به‌صورت فردی انجام می‌شود و سودای آموزش بی‌معلم را داشتند، غافل از آنکه تعلیم و تربیت بی‌معلم، یعنی انحلال تربیت. گذر زمان این موضوع را نشان داده است. خوب است در روز معلم به ماجرای که بر کشورهای دیگر رفته است، بنگریم. آیا پیشرفت آموزش و پرورش کشورهای چینی چون فنلاند، سنگاپور و کره جنوبی به‌خاطر آن است که از بهترین فناوری‌ها بهره‌مندند و امکانات مجهز رایانه‌ای، تختهٔ هوشمند، نرم‌افزارهای آموزشی و مانند این‌ها را به حد کفایت دارند؟ ماجرا چیست؟

تجربهٔ کشورهای مختلف نشان می‌دهد که تعلیم و تربیت در تحقق اهداف خود، بدون معلم متخصص، دانا و فارغ‌اللبال کامیاب نخواهد شد. در روز معلم، معلمان کشورمان را ارج می‌نهیم و آنان را سپاس‌گزاریم.